

Kvalsund kommune

Rådhusveien 18
9620 KVALSUND

Vår dato
14.09.2011

Vår referanse
2010/00416-7

Vår saksbehandler
Jan Henrik Sandberg, tlf: 73 54 58 54
Arvid Ahlquist, tlf: 77 63 16 80

Deres referanse

**REGULERINGSPLAN MED KONSEKVENsutREDNING, NUSSIR ASA –
HØRINGSUTTALELSE FRA NORGES FISKARLAG**

Bakgrunn

Norges Fiskarlag, i nært samarbeid med Fiskarlaget Nord og Hammerfest Fiskarlag, viser til høringsbrev fra Kvalsund kommune (datert 1. juli 2011), om reguleringsplan med konsekvensutredning for planlagt gruvevirksomhet ved Repparfjorden.

Tiltakshaver for det planlagte tiltaket er Nussir ASA, et gruveselskap som ble etablert i 2005 for å utvinne kobberforekomster i Kvalsund kommune. Sweco Norge AS har på vegne av Nussir ASA utarbeidet reguleringsplan for å kunne starte opp utvinning av kobber og edelmetaller fra forekomstene "Nussir" og "Ulveryggen". Det planlagte tiltaket er av et slikt omfang at det har vært stilt krav om utarbeidelse av konsekvensutredning (KU). Denne består av et hoveddokument og 21 delutredninger. I forslaget til reguleringsplan er det planlagt et sjødeponi for gruveavfall i Repparfjorden, som omfatter ca. 8,5 km² (med randsoner).

Konsekvensutredningen og delutredningene beskriver det planlagte tiltaket og antatte konsekvenser. Vår uttalelse, som også er en uttalelse på vegne av Fiskarlaget Nord og Hammerfest Fiskarlag, vil i hovedsak omfatte de konsekvensene utslipp/deponering av gruveavfall kan få for fjordmiljø inkludert gyte- og oppvekstområder og ville fiskebestander, mattrygghet og fiskeri.

Prosess

Forslaget til planprogram ble lagt ut til offentlig ettersyn 26. mars 2010. Ved en feil fikk dessverre verken Norges Fiskarlag eller Fiskarlaget Nord forslaget til planprogram på ordinær høring. Imidlertid ble det arrangert et informasjonsmøte med Nussir ASA, Sweco Norge og Akvaplan-niva i Tromsø den 2. desember 2010. I etterkant av dette møtet sendte Norges Fiskarlag og Fiskarlaget Nord et formelt brev med våre innspill til KU-prosessen. Brevet er vedlagt (vedlegg 1). Vi opplyste også at vi ville være positive til videre dialog i det kommende arbeidet.

Fiskarlagets grunnholdning

Fiskarlaget er en næringsorganisasjon, som skal ivareta interessene til norske fiskere. Vi er derfor i utgangspunktet positive til annen næring i kystsonen, inkludert gruveindustri. Vår grunnholdning er allikevel at kysten og fjordene ikke skal brukes som avfallsplass. Det er her vi har mange av våre viktigste gyteområder, oppvekstområder og fiskeområder. Å ta vare på disse verdiene, i tillegg til hensynet til mattrygghet, er bærebjelker for norsk sjømatnæring. Dokumentasjon av rene fjorder og velfungerende økosystemer er avgjørende for kvalitet, omdømme og markedsverdi for norsk sjømat. Alvorlige utslipp må derfor forebygges. Det er vanskelig, ofte umulig, å rydde opp i etterkant.

Vi ønsker bærekraftig utnyttelse og størst mulig samfunnsnytte av de naturressursene vi har til rådighet. Dersom vi forvalter de marine økosystemene på en god måte, vil høsting av sjømat kunne

skje i et evighetsperspektiv. Også bergverk er en viktig næring, og det er i følge NGU kartlagt verdier for 1500 mrd. kroner i norsk berggrunn. Dette tilsvarer verdien av i underkant av 30 års eksport av sjømat fra Norge. Det finnes sikkert uoppdagede ressurser i tillegg, og begge næringer har store økonomiske ringvirkninger.

En mineralforekomst kan naturlig nok ikke flyttes. Det samme gjelder viktige gyte- og oppvekstområder. Hvis det oppstår konflikt mellom disse interessene, som ikke lar seg løse på en konstruktiv måte, må fjordmiljøet etter vår oppfatning prioriteres. Det må være en selvfølge at utslipp/deponering fra gruvevirksomhet og annen industri ikke skal kunne ødelegge grunnlaget for langsiktig marin matproduksjon.

Det er i denne sammenheng avgjørende at effektene av planlagte utslipp/deponering blir dokumentert på en god og objektiv måte, både i forbindelse med reguleringsplaner, konsekvensutredninger og utslippstillatelser. Både forarbeider, utredning og prosess må bli gjennomført på en nøytral måte som inngir tillit. Etter vår oppfatning har ikke dette alltid vært tilfelle. Norges Fiskarlag har derfor stilt spørsmål ved om forvaltningen per i dag fungerer godt nok i forhold til å ivareta marint miljø og sjømatnæringsinteresser. Vi viser i denne sammenheng til Norges Fiskarlags brev til Miljøverndepartementet og Fiskeri- og kystdepartementet, datert 26. juni 2011 (vedlegg 2).

Kommentarer og innspill til konsekvensutredningen

Norges Fiskarlag, Fiskarlaget Nord og Hammerfest Fiskarlag har for øvrig følgende kommentarer og innspill til konsekvensutredningen:

1. Nasjonale føringer

Konsekvensutredningen viser til flere sentrale nasjonale føringer. Noen av de viktigste nevnes derimot ikke i hovedrapporten. Det gjelder bl.a. den nye naturmangfoldloven, som lovfester føre-var-prinsippet (§ 9). I tillegg vil vanddirektivet og vannforskriften legge strenge rammer for framtidige utslipp til sjø. Etter vår oppfatning burde også disse føringene blitt nærmere vurdert i forhold til konsekvensene av planlagt utslipp/deponering av gruveavfall i Repparfjorden.

2. Effekter på fjordmiljøet

Deponering av gruveavfall utgjør ikke kun et fysisk inngrep. Effektene på fjordmiljøet (bunnfauna, plankton, fisk/gjeller, gyteatferd, oppvekstområder, mattrygghet osv.) vil ikke bare avhenge av bergartens/mineralenes kjemiske sammensetning. Også finmalingsgrad, partikkelform, mengde avfall, spredning, kjemikalieinnblanding vil være avgjørende for hvordan fjorden påvirkes. I dette tilfellet anslår utrederne at gruveavfallet vil føre til *"meget stor risiko for toksiske effekter på marint miljø"* innenfor deponiområdet. Med andre ord er de planlagte utslippene direkte giftig for marine arter, som følge av høyt innhold av bl.a. kobber, nikkel og kadmium. Etter vår oppfatning er det også fortsatt betydelig usikkerhet med hensyn til hvordan gruveavfallet, særlig finpartiklene / suspendert materiale, i realiteten vil spre seg i Repparfjorden.

3. Effekter på fisk

I forslaget til planprogram står det at: *"Sårbarheten til laksefisk i forhold til planlagt sjødeponi er ikke tilstrekkelig kjent", og det planlegges derfor grundige undersøkelser ang. dette (merking og radiopøiling m.m.)*". Torsk er en like viktig art. I tillegg oppholder kysttorsken seg i det planlagte utslippsområdet i hele livssyklusen. I tillegg er det kartlagt et gytefelt for kysttorsk i det planlagte deponiområdet. Vi går derfor innspill om at torsk, evt. også andre viktige marine arter, også måtte kartlegges på en like god måte som laksefisk (jfr. vedlegg 1). Sett fra vår side er det vanskelig å forstå at en ikke har prioritert å følge opp dette.

Så vidt vi kan se, har en heller ikke vurdert hvordan forhøyet innhold av mineralpartikler i vannet vil påvirke torsk og andre viktige marine fiskearter. Etter vår oppfatning vil det omsøkte tiltaket også vanskelig kunne være i samsvar med det vernet en "Nasjonal laksefjord" skal representere.

4. Effekter på fiskerier

Repparfjorden har historisk sett vært en viktig fiskefjord, og gytebestanden av bl.a. kysttorsk er nå i ferd med å ta seg opp igjen. Det drives en del lokalt fiske i fjorden, i tillegg til noe fiske med fartøy fra andre kommuner. Repparfjorden er også viktig i forhold til sjøsamisk fiskeri. Disse forholdene burde etter vår oppfatning vært tillagt større vekt i konsekvensutredningen. Siden Repparfjorden ikke er et eget statistikkområde, er det vanskelig å anslå hvor mye fangst som i realiteten tas i fjorden. Innenfor det planlagte sjødeponiområdet, nordøst for Fæg fjordholmen, er det også flere viktige fiskeplasser.

Fiskerne har fra tidligere flere svært dårlige erfaringer med utslipp av gruveavfall i fjordene. Dette omfatter ikke minst de tidligere utslippene i Repparfjorden. Så vidt vi kjenner til deponerte Folldal Verk i perioden 1972-1978 til sammen ca. 1 million m³ gruveavfall i den indre delen av fjorden. De mengdene gruveavfall det nå legges opp til å deponere vil være mange ganger større per år (ca. 2 mill. tonn årlig). Driftsperioden anslås i første omgang å vare i ca. 15 år.

Delrapporten "*Konsekvenser for sjøsamisk bruk av Repparfjorden og sjønære arealer*" beskriver noen av fiskernes erfaringer nærmere. Her går det klart fram at deponeringen på 1970-tallet førte til svært negative konsekvenser for fiskebestander, fiskerier og kystsamfunn. At fiskebestandene (bl.a. kysttorsk) først nå tar seg opp igjen i Repparfjorden, kan være en indikator på lang restitusjonstid for denne typen utslipp. Fiskernes erfaringer ser dessverre i liten grad ut til å bli vektlagt i denne konsekvensutredningen.

Utslippene denne gang er planlagt deponert i et gytefelt for kysttorsk. Et slikt utslipp vil nødvendigvis ødelegge dette gyteområdet, noe som vil føre til negative bestandseffekter også ut over Repparfjordområdet. På denne bakgrunn mener vi at de nye planlagte utslippene av gruveavfall, som er betydelig større enn utslippene på 1970-tallet, vil kunne få langt verre effekter på fjordmiljø, fiskerier og kystsamfunn enn det en tidligere har opplevd.

Dersom de planlagte utslippene av gruveavfall, mot all formodning, blir en realitet, må det forventes at lokale fiskere vil måtte søke å finne nye fangstområder, og dermed også lide et økonomisk tap. Erstatning for fiskere (og andre) som lider økonomisk tap som følge av de planlagte utslippene er ikke vurdert i konsekvensutredningen.

5. Mattrygghet

Vi har tidligere i prosessen anmodet om at forholdet til mattrygghet også burde inkluderes i konsekvensutredningen (jfr. vedlegg 1). Akvaplan Niva har gjort noen vurderinger knyttet til dette. Hovedkonklusjonen er at det sannsynligvis ikke vil være noen fare i forhold til folkehelse ved å spise fisk fra Repparfjorden i framtida. Dette fordi konsentrasjonene av tungmetaller i fisk sannsynligvis vil ligge under anbefalt daglig inntak. I utgangspunktet er dette betryggende. Vi er allikevel usikre på langtidseffektene. Så vidt vi kan se er det heller ikke gjennomført noen analyser av tungmetaller i torsk og andre i marine arter i Repparfjorden per i dag. Slik informasjon ville etter vår oppfatning vært svært nyttig for vurdere evt. framtidige langtidseffekter.

De kjemikalier / kjemikalieblandinger som er aktuelle å bruke i den industrielle prosessen er oppgitt å være "Magnafloc 10", brent kalk, Natrium Isopropyl Xantat og Methyl Isobutyl Karbinol. Det er ikke oppgitt hvor store mengder det er aktuelt å bruke per år. Vi forutsetter at disse kjemikaliene er trygge å bruke, og at de (og evt. nedbrytningsprodukter) ikke representerer noen fare i forhold til mattrygghet. Siden vi ikke har forutsetninger for å vurdere dette, anmoder vi Mattilsynet og NIFES om å vurdere disse forholdene nærmere.

6. Valg og lokalisering av sjødeponi

Vi har tidligere i prosessen også anmodet om at en så langt som mulig burde vurdere landdeponi og tilbakefylling ved håndtering av gruveavfallet (jfr. vedlegg 1). Vi foreslo også at en burde utrede en løsning der gruveavfallet kunne deponeres innenfor en tett steinfylling ved fjorden. Her kunne avfallsmasser med finmateriale og kjemikalier sedimentere, samtidig som overvannet evt. kunne gjennomgå en renseprosess og pumpes ned på dypt vann. Et slikt deponi kunne dekkes med tette

masser (og kanskje med grovere masser øverst), og deretter brukes som f.eks. næringsareal. En slik løsning kunne etter vår oppfatning redusere ødeleggelsene på fjordmiljø, gyteområdene og ville laksebestander / utvandring av smolt til et akseptabelt nivå. Dermed kunne tiltaket også vært mer akseptabelt for fiskerne.

Fiskarlagets løsningsforslag ble i store trekk avvist av tiltakshaver og utrederne. Årsakene til dette ble bl.a. oppgitt til å være at et slikt "strandkantdeponi" kunne få for liten størrelse, at det måtte ha et permanent vanddekke(?), og at man ville "få full sirkulering av vann gjennom hele deponiet, også etter avslutningen". I tillegg kommer argumentet om økte kostnader for tiltakshaver. Vi er overrasket over at Fiskarlagets forslag ble avvist uten grundigere dokumentasjon / vurderinger, og uten at vi ble kontaktet i utredningsperioden for å diskutere evt. løsninger.

I stedet ble et område nordøst for Fæg fjordholmen utredet videre som den eneste aktuelle lokaliteten for deponering av gruveavfall. Dette først og fremst pga. forholdsvis stor dybde, kort transportavstand og lave kostnader. Dette området overlapper som nevnt nesten fullstendig med det eneste kartlagte gyteområdet for kysttorsk i Repparfjorden. Sett fra vår side, er dette den verst tenkelige løsningen for å kvitte seg med gruveavfallet.

7. Vurdering av verdi og konsekvens

I konsekvensutredningen er en håndbok utarbeidet av Statens veivesen brukt som grunnlag for å vurdere og sammenstille "verdier" og "konsekvenser". I utgangspunktet beskriver denne håndboka en god metodikk for gjennomføring av konsekvensutredninger. Etter vår oppfatning blir verdsettingen av det marine miljøet allikevel systematisk undervurdert i denne konsekvensutredningen. Samtidig synes de positive konsekvensene for "samfunnet" av gruveutbyggingene å bli overvurdert. Noen eksempler på dette er:

- Den marine flora og fauna i Repparfjorden betraktes som representativ for regionen, og anslås derfor å ha "Liten verdi".
- Bunntypen i Repparfjorden er vanlig i nordnorske sjøområder, bunndyrssamfunnene viste naturlig artsmangfold og faunasammensetningene på de undersøkte stasjonene var relativt like. Bløtbunnen i Repparfjorden anslås derfor å ha "Liten verdi".
- Dyreplanktonsamfunnet i Repparfjorden består av kystarter som er vanlige i nordnorske fjorder. Etter en samlet vurdering verdisettes dyreplanktonsamfunnet i Repparfjorden til å ha "Liten verdi".

Konsekvensene for samfunnet er behandlet i rapporten: "*Delutredning samfunn tilknyttet reguleringsplan med KU*". Denne delutredningen fokuserer på arbeidsplasser og kommunal økonomi. Her konkluderes det med at den planlagte gruve drift vil ha "stor positiv konsekvens" for sysselsetting og økonomi i Kvalsund kommune. Vi er enige i at det omsøkte tiltaket vil kunne gi mulighet for flere arbeidsplasser i driftsperioden (i første omgang 15 år), men vi registrerer også at det ofte er knyttet overdrevne forventninger til antall nye arbeidsplasser når ny virksomhet skal etableres.

Skal en slik "samfunnsøkonomisk analyse" ha noen verdi, burde den på en realistisk og sammenlignbar måte også vurdert og kvantifisere omfanget av skade/ulempe for fiskerinæring, andre næringer, kystkultur (inkludert samisk kystkultur) og kystsamfunnene for øvrig. Det er ikke gjort. En har heller ikke vurdert hva de potensielle utslippene vil bety på lang sikt. Hvordan vil for eksempel dette påvirke omdømmet til Kvalsund kommune, med hensyn til fiskeri og annen sjømatproduksjon, fritidsfiske og reiseliv?

Som nevnt mener vi at verdsettingen av fjordmiljø og fiskeri blir systematisk undervurdert i denne konsekvensutredningen. Sett fra vår side er det perspektivløst å gi det marine miljøet i Repparfjorden "liten verdi" fordi fjorden er representativ for regionen. Vi oppfordrer Nussir ASA og de aktuelle utrederne om å ta kontakt med Havforskningsinstituttet, Fiskeridirektoratet og Direktoratet for naturforvaltning for å korrigere disse vurderingene. Når de positive konsekvensene for "samfunnet" samtidig blir overvurdert, gir konsekvensutredningen etter vår oppfatning en helt skjev framstilling av sakens realiteter, i disfavør av fjordmiljø og fiskere.

Konklusjon

Norges Fiskarlag, Fiskarlaget Nord og Hammerfest Fiskarlag mener, på bakgrunn av det som er omtalt ovenfor, at:

- Betydningen av føringene i naturmangfoldloven og vannforskriften må vurderes nærmere
- Gyte- og oppvekstområdene for fisk bør kartlegges bedre, og skjermes i forhold til skadelige utslipp
- Atferd til kysttorsk må kartlegges på en likeverdig måte som for villaks
- Effekter av planlagte utslipp på gytesuksess og rekruttering for kysttorsk må vurderes
- Effekter av mineralpartikler/suspendert materiale på kysttorsk og andre fiskearter må vurderes
- Langtidseffekter i forhold til mattrygghet må utredes nærmere, fortrinnsvis av NIFES i samarbeid med Mattilsynet
- Alternative deponiløsninger må vurderes nærmere, jfr. Fiskarlagets innspill
- Vurderingen av "verdsetting" og "konsekvens" i konsekvensutredningen må gjennomgås nøye. Den valgte metodikken ser ut til systematisk å gå i disfavør av fjordmiljø og fiskeri
- En bør i større grad foreslå reelle avbøtende tiltak. Overvåking av de planlagte utslippene er ikke å anse som et reelt avbøtende tiltak

De planlagte utslippene av gruveavfall til Repparfjorden vil altså bli langt større enn det som var tilfelle sist gruva var i drift. Også da var utslippene svært problematiske. I tillegg har en nå valgt å planlegge deponiområdet for gruveavfall i et gyteområde for kysttorsk, noe som etter vår oppfatning er verst tenkelige løsning. Det omsøkte tiltaket vil etter vår oppfatning derfor få svært stor negativ effekt for marint miljø, villfisk og fiskerier, og medføre et av de mest problematiske utslipp til sjø i Norge i nyere tid.

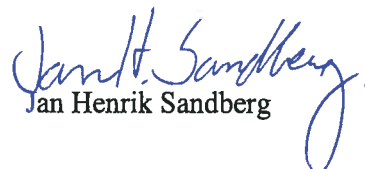
Norges Fiskarlags, Fiskarlaget Nords og Hammerfest Fiskarlags konklusjon er derfor at:

- Konsekvensutredningen er ikke gjennomført i samsvar med våre innspill
- Utredningsplikten kan ikke anses å være oppfylt
- Tiltaket må ikke tillates, på de vilkår som er beskrevet i konsekvensutredning og reguleringsplan

Vi vil til slutt understreke at vi fortsatt vil være positive til en dialog om mulige tiltak, som kan sikre at utslipp fra evt. gruedrift i Repparfjorden ikke ødelegger for gytefelt for kysttorsk, annet marint miljø og dermed også for fiskerne.

Med hilsen
NORGES FISKARLAG,
I SAMARBEID MED FISKARLAGET NORD OG HAMMERFEST FISKARLAG

Torleif Paasche

Jan Henrik Sandberg

Kopi til: Nussir ASA, Medlemslag, Fiskeri- og kystdepartementet, Miljøverndepartementet, Fiskeridirektoratet, Mattilsynet, Direktoratet for naturforvaltning, Fylkesmannen i Finnmark, Finnmark fylkeskommune, FHL og NSL.

Vedlegg: 1. "Oppstart av arbeid med planarbeid for evt. gruedrift ved Nussir/Ulveryggen i Kvalsund kommune". Brev fra Norges Fiskarlag og Fiskarlaget Nord til Sweco Norge AS og Nussir ASA datert 7. desember 2010
2. "Utslipp/deponering av gruveavfall i kystsonen – Behov for en ny forvaltning". Brev til Miljøverndepartementet og Fiskeri- og kystdepartementet datert 26. juni 2011.

Nussir ASA
P.O. Box 2252
3103 TØNSBERG

Sweco Norge
Skippertorget 2
9515 ALTA

Vår dato
07122010

Vår referanse
201000416/1-559

Vår saksbehandler
Jan Henrik Sandberg, tlf. 73 54 58 54
Torleif Paasche, tlf. 73 54 58 60

Deres referanse

**OPPSTART AV PLANARBEID OG ARBEID MED PLANPROGRAM FOR EVT.
GRUVEDRIFT VED NUSSIR/ULVERYGGEN I KVALSUND KOMMUNE - INNSPILL FRA
NORGES FISKARLAG OG FISKARLAGET NORD**

Bakgrunn for Norges Fiskarlags engasjement i saken

Vi viser til forslag til planprogram og møte med Nussir ASA m.fl. 24. september 2010 og 2. desember 2010.

Vi registrerer at Norges Fiskarlag og Fiskarlaget Nord ikke har fått forslag til planprogram til høring. Ettersom vi helt klart anser oss som berørt part i denne saken, forutsetter vi at våre innspill vil bli behandlet (og tatt hensyn til) på samme måte som innspill fra andre sentrale høringsparter.

Innspill til planprogram og konsekvensutredning

Norges Fiskarlag og Fiskarlaget Nord har følgende innspill til planprogram og konsekvensutredning:

1. Vi er positive til at både landdeponi og sjødeponi, og en kombinasjon av disse, blir utredet. Vi ber også om at en løsning for deponi i sjøen, der gruveavfallet dumpes/deponeres innenfor en tett steinfylling, utredes. Her kan sannsynligvis det meste av avfallsmassene sedimentere, samtidig som overvannet kan gjennomgå en renseprosess og pumpes ned på dypt vann. Dette vil kunne gjøre et evt. sjødeponi mer akseptabelt for fiskerne og redusere problemer i forhold til sjømattrygghet og gyte- og oppvekstområder for fisk. Vi oppfordrer til at også muligheter og begrensninger knyttet til landbasert tilbakefylling utredes.
2. Formålet med bestemmelsene om konsekvensutredninger er å sikre at hensynet til miljø og samfunn blir tatt i betraktning under forberedelse av planer/tiltak, og når det skal tas stilling til om, og på hvilke vilkår, planer/tiltak kan gjennomføres. Planprogrammet skal ikke bare fokusere på utredningsbehov, men det skal også definere premissene for planarbeidet. Planprogrammet må derfor inneholde nødvendig informasjon og være av en slik kvalitet at det gir grunnlag for medvirkning og relevante innspill (jfr. KU-forskriften). Det er derfor særdeles viktig at den/de industrielle prosessen(e) som skal brukes er beskrevet så presist som mulig, som grunnlag for KU-prosessen. Dette omfatter bl.a. sedimentfordeling/kornstørrelse på avgangsmassene, mengden av gruveavfall som skal deponeres og dets potensielle problematiske effekter for havmiljøet, og aktuelt forbruk av ulike kjemikalier.

3. Tidligere drift av kobbergruva i Repparfjorden (v/ Folldal Verk) har, så vidt vi har forstått, påvirket ville bestander av marin fisk negativt. I forslaget til planprogram står det at *"Sårbarheten til laksefisk i forhold til planlagt sjødeponi er ikke tilstrekkelig kjent"*, og det planlegges derfor grundige undersøkelser ang. dette (merking og radiopeiling etc.). Det samme forholdet gjelder etter vår oppfatning også marine fiskearter. Det er særlig viktig å gjøre grundige undersøkelser ang. sårbarheten til marin fisk (merking og radiopeiling etc.) dersom Fiskeridirektoratet og Havforskningsinstituttet gjennom sine kartlegginger dokumenterer at planlagte utslipp kan komme i konflikt med viktige gyte- og/eller oppvekstområder i fjorden. Vi ber derfor om at bestander og atferd for viktige marine fiskebestander (torsk, sei m.fl) kartlegges på likeverdig måte, som bestandene av anadrom laksefisk.
4. Det er sannsynligvis viktige gyte- og oppvekstområder i Repparfjorden. Gyteområder skal kartlegges av Fiskeridirektoratet og Havforskningsinstituttet med to ulike metoder, som utfyller hverandre. Dette er undersøkelser som uansett skal gjennomføres, og som må brukes som grunnlag for KU-prosessen. Dersom det er hensiktsmessig, for eksempel i forhold til en evt. forsering av disse kartleggingene, kan vi bidra i en dialog med Fiskeridirektoratet og Havforskningsinstituttet ang. dette.
5. Marint biologisk mangfold skal nå kartlegges på kommunalt nivå. Dette er også en kartlegging som uansett skal gjennomføres, og denne informasjonen vil sannsynligvis også være verdifull som en del av det faglige grunnlaget for KU-prosessen. Dersom det er hensiktsmessig, for eksempel i forhold til en evt. forsering av kartleggingene, kan vi bidra i en dialog med Fylkesmannen i Finnmark, Fiskeridirektoratet og evt. Direktoratet for naturforvaltning ang. dette.
6. Det planlegges en delutredning som skal dokumentere / sannsynliggjøre hvorvidt sjødeponering og aktuelle utslipp av kjemikalier utgjør en miljøakseptabel løsning. Et godt havmiljø med rene fjorder er som kjent selve grunnlaget for produksjon, kvalitet, omdømme og markedsverdi for norsk sjømat. Det er derfor helt avgjørende at forholdet til sjømattrygghet utredes i KU-prosessen. Dette går ikke bare på direkte utslipp av kjemikalier og evt. utlekking av tungmetaller fra avgangsmassene. Det er også viktig å vurdere hvor raskt de ulike kjemikaliene brytes ned, hvilke nedbrytningsprodukter som dannes, hvor giftige disse stoffene i realiteten er for fisk, og andre organismer, om de aktuelle kjemikaliene kan akkumuleres i næringskjedene, hva som er reell biotilgjengelighet, og igjen hva dette betyr i forhold til sjømattrygghet.
7. Repparfjorden utnyttes i dag både til kommersielt fiske og til fiske for eget forbruk. Repparfjorden har også status som nasjonal laksefjord. Verdien som fiskefjord må dokumenteres gjennom KU-prosessen. Det planlegges utarbeidet en delutredning om *"Konsekvenser for samfunnet"*. En slik samfunnsøkonomisk analyse må på en realistisk og sammenlignbar måte også kvantifisere omfanget av skade/ulempe for fiskerinæring, andre næringer, marint miljø, kystkultur (og det biologiske grunnlaget for denne) etc. Det kan til orientering nevnes at Norges Fiskerilag nylig har hatt møte med Miljøverndepartementet og Fiskeri- og kystdepartementet, og anmodet dem om at det må utarbeides en kvalitetsstandard for "samfunnsøkonomiske analyser", som brukes i KU-prosesser og ved behandling av utslippssøknader.

Vi vil være tilgjengelige for videre dialog i den kommende KU-prosessen.

Med hilsen
Norges Fiskarlag og Fiskarlaget Nord

Torleif Paasche

Arvid Ahlquist
Sign.

Kopi til: NF-medlemslag, Fiskeri- og kystdepartementet, Miljøverndepartementet, Fiskeridirektoratet, Mattilsynet, Direktoratet for naturforvaltning, Havforskningsinstituttet, Fiskeri- og havbruksnæringens landsforening (FHL), Kvalsund kommune, Finnmark Fylkeskommune og Fylkesmannen i Finnmark.

Vedlegg: 0

Miljøverndepartementet
P.B. 8013 Dep.
0030 Oslo

Fiskeri- og kystdepartementet
Pb. 1881 Dep.
0032 OSLO

Vår dato
28062011

Vår referanse
201000166/13-559

Vår saksbehandler
Torleif Paasche, tlf. 73 54 58 60

Deres referanse

UTSLIPP / DEPONERING AV GRUVEAVFALL I KYSTSONEN – BEHOV FOR EN NY FORVALTNING

Bakgrunn

Norsk fiskerinæring og Regjeringen har en felles visjon om at Norge skal bli verdens fremste sjømatnasjon. For å oppnå dette er vi helt avhengig av et godt havmiljø med rene norske fjorder, noe som er helt avgjørende for kvalitet, omdømme og markedsverdi for norsk sjømat.

Utslipp, dumping og deponering har allerede ført til betydelig forurensning og ødeleggelse av gyte- og oppvekstområder. I tillegg har en i flere områder fått forhøyede verdier av miljøgifter, innføring av kostholdsråd og restriksjoner på fiske. I sum har dette ført til svært store kostnader, ikke minst for sjømatnæringa. Slike problemer er vanskelige/umulige å løse i etterkant, og må derfor forebygges i langt større grad enn hittil.

Det planlegges nå flere store bergverksvirksomheter, som vil kunne medføre deponering av enorme mengder gruveavfall og utslipp av betydelige mengder giftige kjemikalier i norske fjorder. I disse fjordene drives det yrkesfiske, fritidsfiske og oppdrett. I tillegg er mange av disse fjordene viktige i økologisk sammenheng, bl.a. som gyte- og oppvekstområder for vill torsk og andre arter.

Etter at driften av mange av de gamle gruveanleggene ble avviklet for flere tiår siden, har både kunnskapsgrunnlag og rammevilkår endret seg. Det pågår nå bl.a. en omfattende kartlegging av marint biologisk mangfold og kystnære gyte- og oppvekstområder. Vi har fått et regime med laksefjorder for å ivareta villaksen. Vi har også fått en rekke nye lovverk, som skal bidra til å beskytte de marine biologiske ressursene, bl.a. naturmangfoldloven (2009) og havressursloven (2008). I tillegg legger EUs vanddirektiv og vannforskriften nye rammer for en bedre vannforvaltning i kystsonen. I utgangspunktet burde derfor forholdene ligge godt til rette for at utslipp/deponering ikke på ny skal kunne bli en alvorlig trussel mot miljøtilstanden i norske fjorder, og dermed også for norsk sjømatnæring.

Om dagens forvaltning av utslipp / deponering i kystsonen

Etter Norges Fiskarlags oppfatning er det per i dag ingen tilfredsstillende koordinering av forvaltningen av utslipp/deponering og hensynet til marint miljø, gyte- og oppvekstområder, fiskeområder, mattrygghet og sjømatnæring. De som forvalter de nevnte verdiene (Fiskeridirektoratet og Mattilsynet med fagstøtte fra Havforskningsinstituttet og NIFES) blir i liten grad inkludert i prosessene, rådspurt og lyttet til.

De fleste problemene som fiskere og andre opplever med hensyn til utslipp, deponering og annen forurensning (kostholdsråd, restriksjoner på fiske, omdømme- og omsetningsproblemer og ødeleggelse

av gyte- og oppvekstområder) stammer fra såkalt "lovlige" utslipp, der forvaltningen i Norge og/eller andre land har gitt utslippstillatelse. Det må derfor stilles spørsmål ved om denne forvaltningen har fungert tilfredsstillende, med hensyn til å ivareta marint miljø, gyte- og oppvekstområder, mattrygghet, og dermed også grunnlaget for norsk sjømatnæring. Det er flere konkrete eksempler, som gir ytterligere grunn til bekymring:

1. Deponering i sjø blir i stadig større grad framstilt som et godt alternativ når det gjelder å kvitte seg med mineralavfall (som regel inneholder slikt avfall også giftige kjemikalier). Disse holdningene er i sterk motstrid til internasjonale trender, de faglige konklusjonene til sentrale marine forskningsmiljø og fiskernes erfaringer (bl.a. fra den tidligere deponeringen av mineralavfall i Jøssingfjorden og på Dyngadjupe). På den andre siden synes problemer knyttet til bruk av landdeponier (for eksempel sandflukt, som bør være svært enkelt å forebygge) å bli overdrevet. Fagmiljøene som velges ut for å gjennomføre aktuelle konsekvensutredninger, har som regel begrenset kompetanse i forhold til mattrygghet og høsting og produksjon av sjømat. Problemstillinger knyttet til fiskeri og sjømatnæring utredes derfor i utilstrekkelig grad. Etter Norges Fiskarlags oppfatning må det nå jobbes mer med å få klarlagt hvordan landdeponier kan forvaltes og skjottes på en god måte, også gjennom økt fokus best mulige teknologier for avfallsminimering og tilbakefylling.
2. "Nasjonal ressursgruppe for bergverk og miljø" ble opprettet av Klima- og forurensningsdirektoratet (Klif) for bl.a. å gi forvaltningen faglig bistand i forbindelse med utslipp og deponering av mineralavfall i sjø. Norges Fiskarlag fikk avslag på sin henvendelse om å delta i denne ressursgruppa. Heller ikke Fiskeridirektoratet eller Mattilsynet fikk anledning til å delta i ressursgruppa, til tross for skriftlige forespørsler. Norges Fiskarlag mener derfor at denne ressursgruppa ikke har tilstrekkelig legitimitet, til å uttale seg om tiltak som kan være i konflikt med høsting og produksjon av sjømat (jfr. vedtak i Norges Fiskarlags landsstyre 10. mars 2010).
3. Det legges nå opp til at EUs vanddirektiv og vannforskriften skal bidra til en strengere forvaltning av utslipp og deponering, som kan redusere miljøkvaliteten i vann og kystsoner. I en rapport datert 15. desember 2010, har Klif utredet vannforskriftens betydning for behandlingen av nye store utslipp i Norge, inkludert deponering av gruveavfall. Norges Fiskarlag fikk ikke anledning til å komme med innspill til dette arbeidet. Denne rapporten vektlegger i svært liten grad hensynet til marint miljø og sjømatnæring. Utslipp / deponering av mineralavfall utgjør heller ikke kun et fysisk inngrep, slik som denne rapporten forsøker å gi inntrykk av. Dersom det kommer på tale å slippe ut slikt avfall i norske fjorder, må det være de effektene utslippene kan ha på det marine miljøet (bunnfauna, plankton, fisk/gjeller, gyteatferd, oppvekstområder, mattrygghet osv.) som må være avgjørende. Dette vil ikke bare avhenge av bergartenes / mineralenes kjemiske sammensetning, men også finmalingsgrad, partikkelform, mengde avfall, spredning, kjemikalieinnblanding osv. Etter Norges Fiskarlags oppfatning burde Klif i lagt større grad lagt vannforskriftens formålsparagraf til grunn for sine vurderinger. Norges Fiskarlag mener også at vanddirektivet og vannforskriften må få stor og reell betydning for framtidige utslipp og deponering i kystsonen. Noe annet vil bidra til en undergravning av vanddirektivets og vannforskriftens virkeområde og legitimitet.
4. Miljøverndepartementet sendte nylig NOU 2010:9 – Et Norge uten miljøgifter på høring. Norges Fiskarlag har vært positiv til dette arbeidet. I Regjeringens mandat for arbeidet skulle alle relevante utslippskilder omfattes. Videre krevde mandatet at: "Utvalget skal gjennom sitt arbeid ha kontakt med interessenter fra berørte sektorer og organisasjoner, f.eks. gjennom offentlige høringer. Dette for å sikre et tverrfaglig og framtidsrettet resultat". Vi konstaterer at bl.a. Norges Fiskarlag, andre sentrale sjømatorganisasjoner og Fiskeridirektoratet allikevel ikke ble rådspurt eller involvert i utvalgets arbeid. NOUen omtaler heller ikke utslipp / deponering fra ny gruvevirksomhet, noe som kan bli en svært betydelig kilde til nye utslipp av miljøgifter i Norge. Etter Norges Fiskarlags oppfatning er det overraskende og sterkt beklagelig utvalget ikke har fulgt opp sitt mandat fullt ut. Dette har ført til at hensynet til

mattrygghet, sjømatnæring og marint miljø heller ikke her har blitt tilstrekkelig faglig vurdert.

5. Klif sendte nylig "Forslag til innføring av EUs direktiv 2006/21/EF om mineralavfall i norsk regelverk" på høring. Vi registrerer at sjømatnæringas organisasjoner, de etatene som forvalter norsk sjømatnæring (Fiskeridirektoratet og Mattilsynet) og sentrale marine forskningsinstitutt (Havforskningsinstituttet og NIFES) i utgangspunktet ikke fikk tilsendt denne saken på høring. Etter vår oppfatning er dette beklagelig, særlig fordi mange mener det kan bli aktuelt å tillate nye store utslipp / deponering av mineralavfall til norske fjorder i framtiden. Forhold som kan komme til å angå marint miljø, påvirkning av gyte- og oppvekstområder, fiskeområder, mattrygghet m.v. vil da ikke være tilfredsstillende behandlet.

6. Norges Fiskarlag er også bekymret i forhold til behandlingen av flere nye enkeltsaker, som etter planen kan føre til særdeles store utslipp / deponering i viktige fiske- og gytefjorder. Dette omfatter bl.a.:

a) Prosesser knyttet til manglende konsekvensutredning og etterfølgende tillatelser til utslipp av kjemikalier og gruveavfall fra Sydvaranger Gruve AS.

b) Behandlingen av reguleringsplan og konsekvensutredning for Engebøprosjektet i Naustdal kommune i Sogn og Fjordane. Etter Norges Fiskarlags oppfatning må det her også stilles spørsmål ved om konsekvensutredningsforskriften er fulgt på en akseptabel måte, fordi:

- Planprogram og konsekvensutredning ble gjennomført uten at en i realiteten visste hvilke / hvor mye kjemikalier som skulle slippes ut per år, andel finfraksjon og sannsynlig spredning av massene med gruveavfall (inntil 6 mill. tonn per år i Førdefjorden).
- Konsekvensutredningen ble gjennomført uten at de totale ressursene og de samlede utvinningsrettighetene, som det aktuelle selskapet hadde i området, ble omtalt og vurdert i planprogrammet. Disse problemstillingene ble derfor heller ikke tema i KU-prosessen.
- De samfunnsøkonomiske vurderingene verdsatte ikke de negative effektene det omsøkte tiltaket kunne få for fiskerinæring, oppdrettsnæring og marint miljø. Heller ikke andre ressursøkonomiske forhold ble vurdert.
- Havforskningsinstituttet fagrapporter, som bl.a. bekrefter at de planlagte utslippsområdet sammenfaller med svært viktige gyteområder for torsk, ble ikke inkludert i det faglige grunnlaget for konsekvensutredningen.
- Etter Norges Fiskarlags oppfatning har ikke kommunen gjennomført en nøytral/objektiv behandling av Havforskningsinstituttets faglige innspill i denne saken.

Vedtak i Norges Fiskarlags Landsstyre 30. mai 2011

På bakgrunn av at dagens forvaltning av utslipp/deponering av gruveavfall ikke synes å fungerer godt nok, når det gjelder å ivareta hensynet til marint miljø og sjømatnæring (jfr. punktene ovenfor), gjorde Landsstyret i Norges Fiskarlag følgende vedtak den 30. mai 2011:

1. Norges Fiskarlags grunnleggende syn er at sjøen ikke skal brukes som avfallsplass. Det er et ufravikelig krav at utslipp, dumping og deponering ikke på ny skal kunne bli en trussel mot marint miljø, gyte- og oppvekstområder, fiskeområder, mattrygghet og sjømatnæring. Dette må dokumenteres/sannsynliggjøres på en tillitvekkende måte.
2. Forvaltning av framtidige tiltak, som kan medføre risiko for skadelige utslipp til norske fjorder og kystområder, må skje på et best mulig faglig grunnlag og med vekt på føre-vår prinsippet. Dette forholdet må også være en grunnleggende forutsetning for arbeidet med en mulig ny mineralstrategi for Norge.
3. Norges Fiskarlag er positiv til ny næringsvirksomhet. Fiskarlaget er positiv til bærekraftig utnyttelse og størst mulig samfunnsnytte av våre felles naturressurser, men etter Norges Fiskarlags oppfatning tar ikke dagens forvaltning av store utslippssaker nødvendig hensyn til marint miljø, gyte- og oppvekstområder, fiskeområder, mattrygghet og sjømatnæring.

4. For å oppnå en forvaltning av store utslippssaker, som også ivaretar fiskernes interesser på en god måte, stiller Norges Fiskarlag krav om at:
 - a) Det må opprettes klare rutiner for at Fiskeridirektoratet, Mattilsynet, Norges Fiskarlag og andre sjømatorganisasjoner får alle aktuelle saker til uttalelse.
 - b) Fiskeridirektoratet og Mattilsynet må få tilstrekkelige ressurser og et klart mandat, slik at de kan ivareta sitt forvaltningsansvar i disse sakene.
 - c) Klif må vektlegge uttalelser fra Fiskeridirektoratet, Mattilsynet, Norges Fiskarlag og de andre sjømatorganisasjonene svært tungt, i et føre-var-perspektiv, når de skal avveie om utslippstillatelse skal gis eller ikke.
 - d) Det må utredes om store utslippssaker også bør ha tillatelse etter havressursloven, matloven m.fl.
 - e) Havforskningsinstituttet og NIFES må få styrket sin rådgivningsfunksjon, i forhold til effektene av forurensende utslipp, dumping og deponering.
5. Det må gjennomføres et FoU-prosjekt for å kartlegge dagens forvaltning av forurensende utslipp nærmere. Prosjektet må ha som målsetting å:
 - a) Dokumentere i hvilken grad/hvordan forvaltningen av store utslippssaker i realiteten har ivare tatt hensynet til marint miljø, gyte- og oppvekstområder, fiskeområder, mattrygghet og sjømatnæring.
 - b) Foreslå hvordan forvaltningen av disse sakene evt. kan forbedres.
6. **Fiskeri- og kystdepartementet må snarest ta initiativ til at Regjeringen oppretter et eget utvalg, som skal utrede hvordan hensynet til marint miljø, gyte- og oppvekstområder, fiskeområder, mattrygghet og sjømatnæring best kan inkluderes i forvaltningen av store utslippssaker. Dette vil også være viktig for en framtidrettet og god kommunikasjon mellom norsk bergverksnæring og sjømatnæring.**

På bakgrunn av Landsstyrets vedtak anmoder Norges Fiskarlag med dette Miljøverndepartementet og Fiskeri- og kystdepartementet om at det snarest mulig opprettes et tverrfaglig offentlig utvalg. Dette utvalget må ha som mandat å utrede hvordan hensynet til marint miljø, gyte- og oppvekstområder, fiskeområder, mattrygghet og sjømatnæring best kan inkluderes i forvaltningen av store utslipp / deponering fra bl.a. gruveindustrien. Dette vil være en viktig forutsetning for et forstøtt godt fjordmiljø og en åpen og konstruktiv dialog mellom norsk bergverksnæring og sjømatnæring i tida som kommer. Det er en forutsetning at dette utvalgets konklusjoner må utgjøre et sentralt grunnlag for den varslede nye mineralstrategien for Norge. Vi anmoder også om et snarlig møte med politisk ledelse i Miljøverndepartementet og Fiskeri- og kystdepartementet for å drøfte denne saken nærmere.

Med hilsen
NORGES FISKARLAG

Jan Skjærvø

Torleif Paasche

Kopi til: Medlemslag, Nærings- og handelsdepartementet, Stortingets Miljø- og energikomité, Stortingets Næringskomité, Fiskeridirektoratet, Klima- og forurensningsdirektoratet, Direktoratet for naturforvaltning, Mattilsynet, NIFES, Havforskningsinstituttet, Fiskeri- og havbruksnæringens landsforening (FHL), Norske Sjømatbedrifters Landsforening (NSL).

Vedlegg: 0